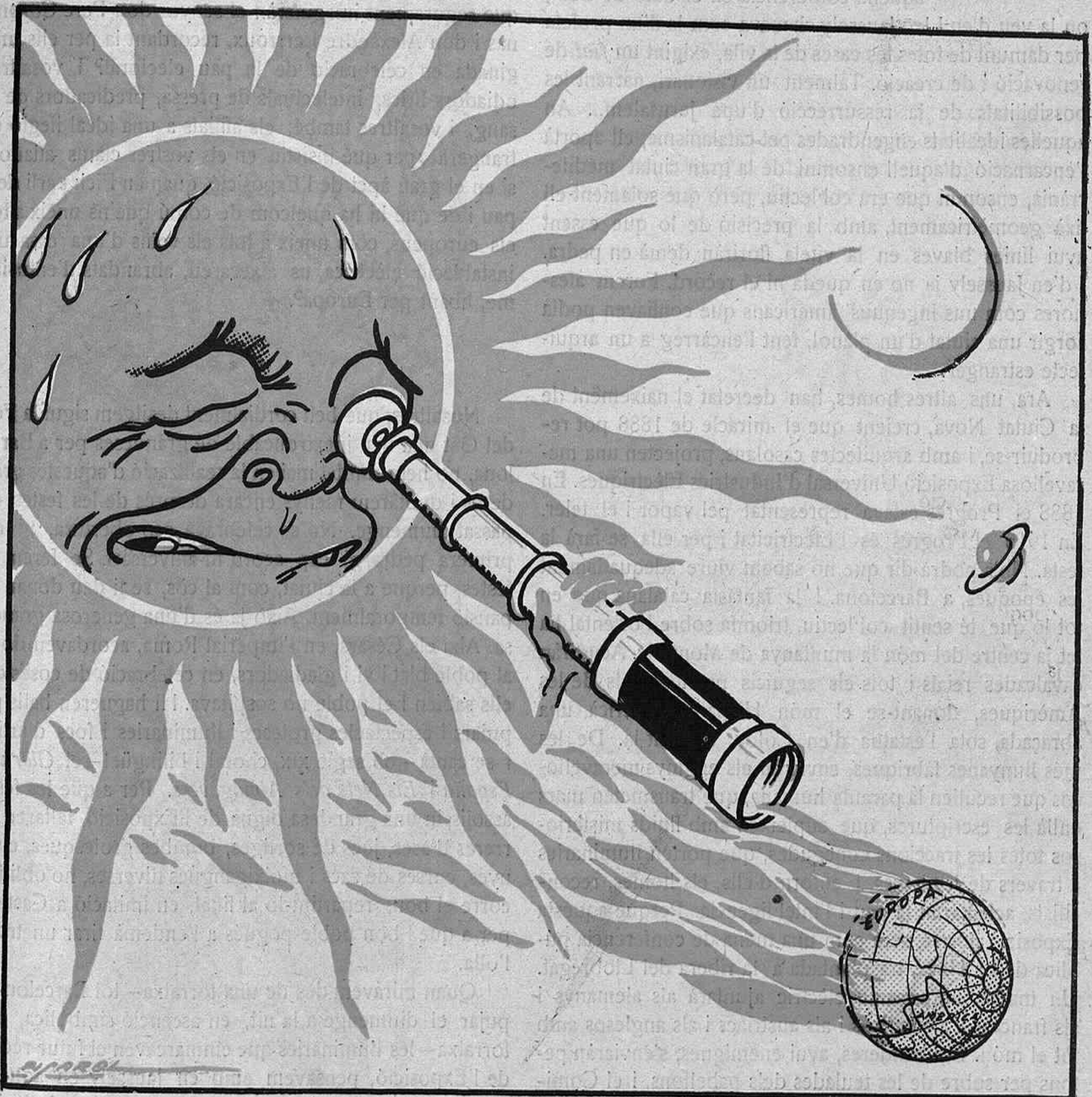

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1908 _____ Any XXXVII
BARCELONA 23 DE JULIOL DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims _____ Atrassats: 20

FEBUS

—Renoï, quines flames!... Aquests alemanys quasi
bé em fan la competencial!...

FESTES

UI se'n recorda d'en Jaussely, l'arquitecte francès que tingué la visió de la Barcelona futura? Fou en 1908 i encara perdura en mi, com una cicatriu espiritual, aquella conferència en el Saló de Cent, on la veu d'en Lleó Jaussely clamava com la d'un profeta per damunt de totes les cases de la vila, exigint un *fiat* de renovació i de creació. Talment un visionari, narrant les possibilitats de la resurrecció d'una Jerusalem... An aquelles idealitats engendrades pel catalanisme, ell aportà l'encarnació d'aquell ensomni de la gran ciutat mediterrània, ensomni que era col·lectiu, però que solament ell fixà geomètricament, amb la precisió de lo que essent avui línies blaves en la vitela, floriràn demà en pedra. I d'en Jaussely ja no en queda ni el record. Forem aleshores com uns ingenuus americans que confiaven podia sorgir una ciutat d'un plànol, fent l'encàrreg a un arquitecte estranger.

Ara, uns altres homes, han decretat el naixement de la Ciutat Nova, creient que el miracle de 1888 pot reproduir-se, i amb arquitectes casolans, projecten una meravellosa Exposició Universal d'Indústries Elèctriques. En 1888 el Progrés estava representat pel vapor i el teler. En 1915 el Progrés és l'Electricitat i per ella se farà la festa. No's podrà dir que no sabem viure adequadament les èpoques, a Barcelona. I la fantasia catalana que en tot lo que té sentit col·lectiu, triomfa sobre l'oriental ha fet ja centre del món la muntanya de Montjuic. Acudiran cavalcades reials i tots els seguicis presidencials de les Amèriques, donant-se el món Hispano-Americà una abraçada, sota l'estatua d'en Colon, beneint-la. De les més llunyanes fàbriques, enviaràn els enginys meravellosos que recullen la paraula humana, que transmeten mars enllà les escriptures, que supleixen amb fluids misteriosos totes les traccions conegudes, que porten lluminaries a través de les terres, i entorn d'ells, els homes, reconciliats, aclamaràn la pau i l'intel·ligència. Perque aquesta Exposició nostra, serà com una mena de conferència pública de La Haya, trasplantada a la ribera del Llobregat. Un mateix entusiasme elèctric ajuntarà als alemanys i als francesos, als italians i als austriacs i als anglesos amb tot el món. Les banderes, avui enemigues, s'enviaràn pe tons per sobre de les teulades dels pabellons, i el Comitè de l'Exposició—el senyor Cambó, el senyor Junoy, el senyor Lerroux, el senyor de Solferino—mostrarà als hostes vinguts dels antics camps de batalla, la joiosa eficàcia de la pau.

No, no és això una fantasia més de les produïdes per les excitacions, molt comprensibles, que motiva l'Exposició. Fa molts pocs dies que una de les nostres més privilegiades intel·ligències, venia a dir en una glosa encisadora: ¿Per a que lluiteu en el Nord i en el Sud, per a que us odieu tràgicament caps quadrats d'Alemanya i caps rodons de França, per a que ompliu de sang la terra, si a la fi acabareu venint a Barcelona a exposar les vostres màquines i no pas les vostres vides? ¿Per que, banderes bicolors, banderes tricolors, banderes blaves i vermelles i grogues, flamegeu tràgicament sobre'ls batallons, si teniu de venir a raure al costat de les nostres, saludant-vos, entusiastes, en la gran festa de les banderes, que segurament imaginaran el senyor don Pere Corominas i don Alexandre Lerroux, recordant la per ells imaginada en celebració de la pau electoral? I vosaltres, cdiadors lírics, intel·lectuals de premsa, predicadors de la sang, i vosaltres també, els afiliats a una ideal llegió estrangera ¿per que insistiu en els vostres clams atiadors, si en el gran àpet de l'Exposició, quan en Pich parli de la pau i de que hi ha quelcom de comú que'ns uneix a tots els europeus, com uneix a tots els veïns d'una casa una instal·lació elèctrica, us aixecareu, abrandats d'entusiasme, libant per Europa?...

***

Nosaltres, que ben cordialment desitgem sigui la Font del Gat una deu inextroncable de grandeses per a Barcelona, no hem dubtat mai en la realització d'aquestes grandeses i dubtàrem menys encara després de les festes del passat diumenge. No se celebrava cap obertura, ni cap primera pedra, ni cap acord ni aniversari. Se feren les festes, perque a la ciutat, com al còs, se li deu donar expansió temporalment. Això ja és d'una generosa grandesa. Així els Césars, en l'imperial Roma, acordaven donar al poble blat i vi i gladiadors, en celebració de coses que ells sabien i el poble no sospitava. Hi hagueren balls populars i espectacles grotescs i lluminaries i focs d'artifici i se cantà—oh segle XIX, choral i bilingüe!—el *Gloria a Espanya* i *Els Nets dels Almogàvers*. Per a que les festes assolissin una grandesa digna de l'Exposició, faltaren carreres d'ases, jocs de sortiges, bombes grotesques, cuanyes, curses de sacs i moixigangues diverses, no oblidant corre el bou, repartint-lo al final, en imitació a Castella, per a que'l bon poble pogués a l'endemà tirar un troç a l'olla.

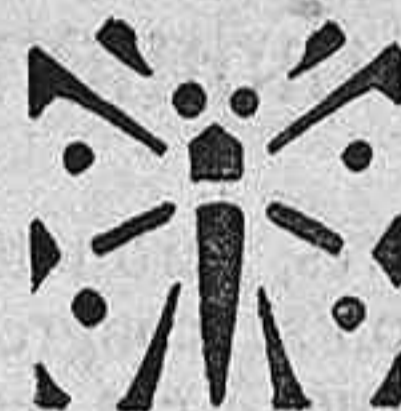
Quan miravem des de una torratxa—tot Barcelona va pujar el diumenge a la nit, en ascensió simbòlica, a la torratxa—les lluminaries que emmarcaven el futur recinte de l'Exposició, pensavem amb en Jaussely en aquelles llotges que havien d'emmagatzemar els nostres fruits i en els ponts, com el de Brooklin, que cruixirien sota'ls transports curulls i en els parcs per on vagaria l'ànima d'Ausias March. I trobàrem que mancava un detall. En els po-

—Baixant de la Font del Gat...

bles, quan celebren la festa amb focs d'artifici, al esclatar la roda gran apareix en mig dels focs rutilants, l'estampa del Sant Patró de la vila. A Montjuic, en el centre de les lluminaries i als ulls de Barcelona, embadalida en les seves torratxes, havia de sorgir, en una roda gran, l'efigie de don Joan Pich i Pon. El nostre Llorens, el Magnífic!

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

PROBEM AQUEST RESTAURANT?

En Casulleres és un xicot de fòra, ric i senzill, que té una sola pretensió: la d'ésser un bon *gourmet*.

Cada vegada que baixa a Barcelona va a esmorzar als millors restaurants; i com que sempre s'enamora de lo més selecte dels menús, inútil dir que cada àpet li costa un ull de la cara.

Però, hereu de casa bona, no li vé d'aquí. Al «Suís», al «Continental», a la «Maison» al «Royal», ja ho saben: entrar en Casulleres per la porta, és tant com entrar al calaix de trentacinc a quaranta pessetes en bona moneda.

I no és que mengi molt, no, en Casulleres. Quatre plats i ben triats, postres, pa i vi.

Sinó que tot cansa en aquest món i de vegades, només pel gust de variar, salta dels millors restaurants que havem anomenat als de segona classe, sobre tot si són establiments nous. Té un especial gust en inaugurar menjadors, i aixís que veu que s'obre una fonda, cap allí et dic!... disposat a descanviar-hi el paperet de deù duros.

Demana la carta, hi dóna un cop d'ull, i com que hi és tan pràctic i coneix els noms de totes les viandes, aviat té demanat el que vol i aviat queda servit, sense que mai —o ben poques vegades— tinga de penedir-se de la tria.

Vet-aquí que, no fa gaires dies, en Casulleres va haver de baixar, altre cop a Barcelona.

Allà a les dotze, l'hora que ell té la costum d'esmorzar, es trobava el xicot passejant per una de les nostres més aristocràtiques vies.

De prompté, es fixa en un establiment flamant, luxós.

—Hola!...—exclama.—Probem aquest restaurant?...

El *gourmet* hi entra i demana la «carta»; però, com que *a la cuenta* l'amo devia ésser germanòfil, la llista estava escrita en alemany.

En Casulleres no hi entengué res; per no passar per ignorant, no va voler que el cambrer li traduís plat per plat; i va tenir una idea: «Donaré la propina per endavant», va dir-se.

—Cambrer!—crida, mostrant el menú.

—Senyor...

—Tingui, aquí té dues pessetes per vostè.

—Ah, gracies!... Què hi voldrà?

—Vostè mateix... Dongui'm un consell.

El cambrer, somrient-li, en veu baixa:

—Un bon consell vol?... Vagi-se'n a esmorzar a una altra banda.

S. M. B.

L'aplec del diumenge

No hi podem fer res, però totes les festes, tots els actes on se congreguen les multituds, ens atrauen i ens sedueixen d'una manera gran. Creiem que d'això vé la nostra afició a les corregudes de braus, per això anem a la jura de la bandera, a veure la processó del Corpus i no faltem mai a cap míting que tingui cara i ulls. Entre els espectacles contemplats per nosaltres durant la vida, els que recordem amb més plaer són l'inauguració de la Exposició Universal del 88, els enterros de mossèn Cinto i d'en Robert, la cèlebre arribada d'en Sol i Ortega i, més que cap, aquella tarde esplendorosa de la Solidaritat Catalana.

Conteu, doncs, si devia ésser gran dia per nosaltres el diumenge: míting al matí, i a la tarde, en un Montjuic plé de banderes i banderoles, de taules d'aigua i anís, d'envelats, de teatrets; l'espectacle de tot un poble que vol saber què serà aquesta obra immensa de que tant li han parlat, que tant li han ponderat, de la que ja tant espera.

Va ésser una veritable peregrinació, però una peregrinació alegre; en comptes de goigs a Sant Patantàn, escoltavem *La Maquinista*; en comptes del *ruja el inferno*, la sardana de *La Santa Espina*: «Som i serem gent catalana», i per tot arreu bombes, i per l'aire focs artificials japonesos, i per sota els arbres les famílies treballadores nostres menjant-se el séu berenar, alçant amunt el porró o

el gat. Al costat l'automòbil lluidíssim, el cotxe de luxe, el *pesetero*.

I tot de dones, tot de dones, jovenetes quasi totes, vestides de blanc o colors clars, amb flors, amb les sabates baixes i les mitges reixades... Lleugeres! al enfilarse als marges ensenyaven tranquilament les pantorrilles, tenien por de relliscar, xisclaven.

El senyor alcalde feu un discurs i el senyor governador un altre, però nosaltres no estavem per discursos. Ni an en Montero, que també predicava, volguerem sentir. Era festa pels ulls més que per les orelles, i referent als ulls s'ha de regonèixer que tot-hom hi feu lo que pogué, per a donal-s'hi un àpet d'aquells que no s'obliden en la vida.

Naturalment que qui més va fer-hi fóren la gent i la ciutat i les muntanyes, però també s'ha d'agrair l'esforç de l'Olegari Junyent i la pensada d'en Pic de convidar-nos, àdhuc la falta, la completa falta d'organització, de reglamentació, d'ordre ni concert. Allí tot-hom feia lo que per convenient tenia. Diu que'l governador deia al capità general:

—Això és una anarquia admirable!

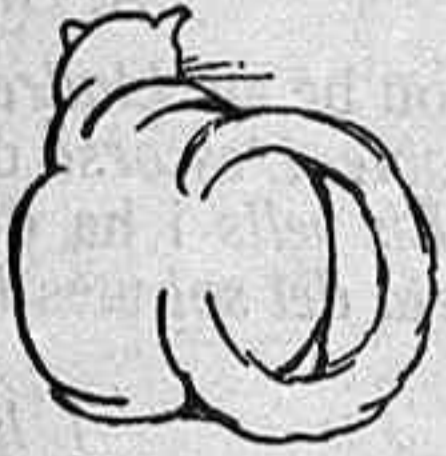
I tenia raó el senyor Andrade; però ¿que no se'n ha

VISIÓ FUTURISTA

Els neutrals espanyols després de firmada la pau europea.

adonat amb els anys que fa que és aquí de que'ls séus subordinats no ens fan més que nosa? Nosaltres amb tres municipals i dos guardies urbans, amb els que'ns tractem de tu, ja en tenim prou.

El senyor Andreu

El senyor Andreu viu en un suburbi; la seva casa és de baixos i un primer pis, aquest té una gran balconada, a la part d'abaix hi han dues finestres enreixades, sobre la porta hi ha una gran cortina. Al passar el cancell te trobes dintre d'una habitació gran, quasi en la penombra, enrajolada amb maons vermellissims, adornada amb grosses plantes, pintada de blanc i amb uns grans bancs tocant a les parets.

Abans d'entrar a la porta hi has vist automòbils, cotxes de propietat i de lloguer, pot-ser alguna tartana o carret mallorquí. Això extranya una mica, donada la modestia de la casa, però no som on anem. Entrem a dintre.

La sala d'espera és plena. Moltes dones—menstrales i senyores quasi totes,—bastantes criatures a les que hi han portat; alguns homes.

Les dones parlen:

—Però vol dir?

—I tal, senyora! Si és un miracle. No entenc pas com ho veu.

—Deixi's de metges, són uns *papa-dinero*.

—Però, ell, bé deu cobrar?

—I ca! No n'hi parli pas, si vol deixar una *limosna* en la senalla

faci-ho, però amb dissimulo i en sense fer soroll.

—I diu que...?

—Res.

—Però...

—Una mirada, uns números apuntats a un paper, a cal herbolari i oli en un llum.

—Vol dir?

—Que si vui dir? A una servidora li va curar un cor agre que patia als matins, que allò era la passió i mort. N'havia vist de metges! i res, i més rabiari, i més, com si em gratessin per dintre. Ell? en dos dies curada.

ALS BANYS

—Es maca aquesta noia.

—Sí; però no li demanis relacions, que a tót-hom dona carabaces.

—Sí que amigal

—I lo franc! A tot-hom tracta de tu.

—A les senyores també?

—A tot Déu. Entre dir-nos de vostè a nosaltres, les de mocador al cap, o tractar-les de tu a vostès, les que són d'un altre braç, ha triat això darrer.

—I vostè que pateix?

—Ail jo res, senyora, porto an aquella nena que està tocada de la vista.

De l'habitació del costat surt una veu cridant:

—Que no callareu, xafarderes, xerraires, poca-soltes?

La del mocador al cap fa:

—Es ell.

—Deu estar enfadat.

—No, és la franquesa. Devegades fins ens diu pusses.

—Sí que amiga!

—Es la franquesa.

La veu de dintre fa:

—Que n'entri una!

La senyora amb un gran capell de plomes, diu: —Me toca a mi. I se despedeix de sa interlocutora.

—Passi-ho bé.

—Estigui boneta.

La veu, mentrestant, crida:

—Vens o no vens, romancera?

I la senyora entra tota esporuguida a la cambra on dóna audiència el senyor Andreu.

Es una habitació gran, fresca, neta, hi ha una gran taula, cromos amb sants a les parets, un sofà i unes cadires enfundades, un gran silló de frare on seu el senyor Andreu i una senalla al peu de la taula.

La senyora diu:

—Déu l'ho guard, venia...

—Alabat sien per sempre el Santíssim Sacrament, Santa Magdalena, Sant Joan i Sant Andreu.

—Venia...

—Calla!... Ara, ja estic, digue's.

—Venia perquè tinc un dolor...

—Tinc, tinc, tinc... Si ja sabs lo que tens, per què has vingut? Que't penses que soc un metge? Jo sí que ho sé lo que tens, però assegurem-nos'en. Treu la llengua! Hum! Treu-te'l sac i la cotilla! Hum! Veurem. (Escriu.) Té, ves a càl herbolari del carrer tal que't donguin això; ell t'explicarà com ho has de coure, en prens en dejú, abans de dinar i abans de sopar. Molta netedat i un Credo diari al Sant Cristó de Betlem. Veste'n.

La senyora deixa deu pessetes a la senalla. El senyor Andreu crida:

—Un altre, que n'entri un altre, xerraires!

Pensaments sobre la guerra europea

Si *Jesús de Nazareth* tornés i anés per la terra i per *Mar i cel*, veuria l'*Aigua que corre* convertida en sang per causa de *La aranya* maleïda que viu en *Terra baixa*.

La *boja* ambició fa tenir *L'ànima morta* als homes. Per ells *Lo camí del sol* s'ha fós i un per un, *Sol, solet...* Arràn de terra, contempen *La farsa* que amb *La pecadora* maligna han fet del món un gran i cruel *Sainet trist*.

A. Guimerà

La *mare eterna* no ha escoltat prou bé als *Lladres* i a *Les garces* que han malmès *El cor del poble*. L'escorsó de les nacions amb el seu cinisme ha mort a *Els vells* i ha destruït la *Juventut*. Però dia vindrà que *L'alegria del sol* més *Fructidor* que mai farà *Foc nou*.

I. Iglesias

El *redemptor* que *Anant pel món* ha vist *El poble gris* i *El jardí abandonat*, ha dit a *Els savis* i a *La bona gent* que's perd la *Llibertat* per culpa de *L'héroe*.

S. Rusiñol

L'honor de les nacions, és la *Ceguera* de *Els sense cor*.

A. Mestres

Els pobres menestrals han fet silenci; la guerra tot s'ho ha endut. I allí, com *Blanca flor* que mor, *La pobre Berta* dins son *Misteri de dolor* plora *La fi de Tomás Reinald*.

A. Gual

A *En Joan Bonhome*, *L'endemà de bodes* la *Patria* el va cridar i *El drac* maleït sens respectar-lo, va matar amb ell *Els visionaris* somnis que tenia d'arribar a posseir *Sang blava*.

J. Pous i Pagés

L'*impenitent* amb son *Ferro fret* ha ressucitat *La nit dels innocents*.

R. Ramón i Vidales

La *casa de tot-hom* de Reims que era *El tresor* més preuat, *Un cop de vent* maleït li ha arrencat fins *Les arrels*.

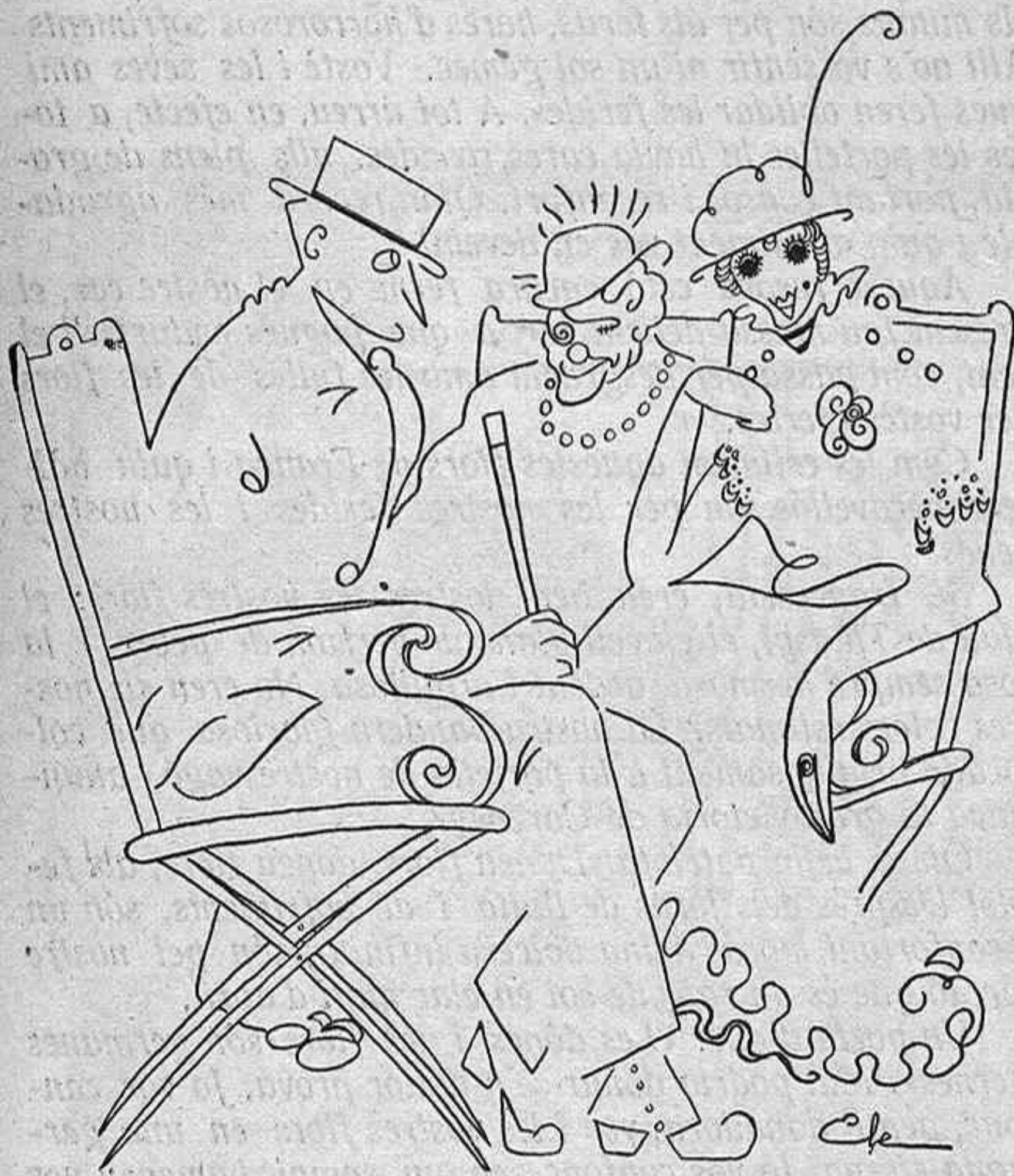
J. Morató

Per la transcripció
M. MORENO OLIVÁN

«THAT IS THE QUESTION»

—Aniré a estiuajar a la platja d'Ostende o em quedaré a la de càn Tunis?

LES TARDES DEL PASSEIG DE GRACIA

—Estàn bé ara aquestes cadires.
—Sí; són còmodes.
—I barates.

Una interviu amb Sant Jaume

L'aeroplà arriba a les portes del Cel i després d'aterrar damunt d'una densa nuvolada de cotó-fluix, resta allí guardat per dos angelets que no's cansen de tocar-li les ales admirats i encuriosits de veure els enginys dels homes.

El tripulant xofer, que és un intrèpit periodista espanyol, avença dret al portal i truca. Sant Pere obre el cancell.

—Què se li ofería?

—Volía parlar amb Sant Jaume.

—Està molt atrafegat, avui. No sé si podrà estar per vostè.

—Caram!... També n'està en Pich, d'atrafegat, [allà a Barcelona, i es digna escoltar a tot-hom.

—Bé, qui és vostè?

—Un periodista espanyol.

—Ah, aixís sí que'l deurà rebre. Tractant-se d'un compatriota...

—Vol fer el favor de passar-li avís, doncs?

—No cal; vostè mateix... Tombi a la dreta, la tercera travessia; ja veurà dos moros convertits que fan guardia d'honor al seu xalet.

Als dos minuts, el visitant se troba cara a cara amb el Cavaller Sant Jaume. El mateix tipu *aguerrido y varonil*, però un xic revellit i amb els pèls de la barba més esverts i més canosos.

—Hola, *Tiago!*—exclama desvergonyidament el periodista, com si tota la vida l'haguessin correguda junts. Sant Jaume prenent-lo per un vell company li allarga un tamboret.

—En què puc servir-te?...

—Res... Venía a felicitar-lo per la seva diada.

—Té raó que és el meu sant!... En bona fè no me'n recordava.

—Ah, doncs miri que allà baix se'n fa molt cas de vostè. Per alguna cosa és el patró dels espanyols.

—Es veritat; per alguna cosa váreig vèncer als moros.

—Precisament, com a militar, volía que'm parlés. Digui'm amb tota sinceritat ¿què n'opina vostè de la situació creada a Espanya amb motiu de la guerra?

—Abans que tot dec dir-te que un servidor és intervencionista. Jo no llegeixo altres diaris que l'*A. B. C.* i *El País*, *Los Miserables* i *La Trinchera*. Excuso dir-te que amb el meu caràcter ferm i toçut aqueixes lectures apassionades no influeixen per a res en els meus judicis particulars, però jo soc intervencionista.

—I quins són els seus judicis particulars?

—Jo crec que Espanya, deu intervenir per a continuar les tradicions bèl·liques glorioses, les gestes d'Hernán Cortés, les meves, les d'en Prim...

—Ah, ja ho sab que en Prim és mort?

—Sí; ja ho sabia; i que aviat el faràn sant.

—Oh, ja fa temps que'n deu ésser, perque som molts els d'allà baix que cantem els goigs de Sant Prim.

—Doncs, Espanya hauria d'intervenir-hi en la gran lluita.

—A favor dels al·lia's?

—A favor de qui fós.

—Però no veu que les opinions estàn tant dividides! Ha de saber que la meitat dels espanyols són partidaris del Kaiser... Sobretot el militarisme...

—No hi fa res. Els germanòfils, amb en Weyler davant, que's llencin damunt de Gibraltar; i els partidaris dels al·lia's que se'n vagin a ajudar als francesos.

—Bé, però qui hi posaràn al davant, de general dels francòfils?... en Pompeyo Gener?

—Qualsevol... En Lerroux.

—I escolti... per què no baixa vostè a posar-se *al frente?*

—Home... jo... si es tractés de combatre els «moros» de l'Ajurtament...

PUM

LA ABEJA Y LA COLMENA, per L. Langstroth y C. Dabregues. — Per a donar una idea de l'importància d'aquest llibre, com a obra especialista, tan sols cal remarcar que en l'idioma original se'n porten fetes vint edicions. Amb la divulgació d'aqueix tractat complet d'apicultura, no hi ha dubte que's dona un veritable impuls al progrés agrícola d'Espanya. En una forma amena, i valent-se sovint de gràfiques documentacions, l'autor ens explica detalladament l'anatomia de les abelles, les seves costums i el seu esplèndid rendiment, mostrant-nos els diversos sistemes de cultiu i reproducció.

Un llibre en el qual ve a condensar-s'hi tot lo millor que s'ha escrit sobre les abelles, els bucs i la mel.

LA GUERRA ALEMANA Y EL CATOLICISMO, obra publicada baix la direcció de Mgr. A. Baudrillart. — Es tracta d'una

nova demostració de culpabilitat i agressivitat d'Alemanya en l'afros conflicte europeu. El volum, que està presentat seriosament, conté importants articles de clergues d'upa, infinitat de documents trascendentals i una curiosa estadística dels capellans francesos morts al camp de batalla.

Com a complement d'aqueixa obra ha sortit també un album il·lustrat amb fotografies, que porta per títol *La guerra alemana y la Iglesia Católica*. És un viu resum de les malvestats fetes pels alemanys en els temples de França i Bèlgica.

LECCIONES DE COSAS EN 650 GRABADOS, per G. Colomb. — S'ha publicat la quinta edició d'aqueix simpàtic llibre de lectura per als nois; edició sensiblement reformada i augmentada en el text i en el dibuix. Constitueix indefectiblement el millor obsequi per a la quitxalla.

EXCURSIONS. — Havem rebut el número 3 d'aquest noticiari mensual de la secció d'excursions del Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona. Detalla molt breument les visites realitzades a Tarragona, a la «Mentora» i a Santa Fé.

SEPT SCIENCIES

ESPURNES DE LA GUERRA

Quaranta mil dones acaben de manifestar-se a Londres, reclamant el dret de servir a la seva patria. I com pensen servir-la la patria? Volen fer tasca profitosa contra l'enemic. «Si els homes es maten a les trinxeres, invadirem nosaltres els tallers militars i treballarem per a ells», exclamen. I sol·liciten plaça en les fàbriques de municions.

Si el govern anglès accepta el generós oferiment de les valentes dones de Londres, que no són totes sufragetes, tindrem a quaranta mil representants de Eva, del bell sexe, de la meitat més hermosa del genre humà, dedicades a la manufactura de projectils, de bombes, de granades de mà, de explosius de tota mena, cosa que mirada amb els binòcles de l'estètica ens sembla bastant monstruosa.

Compendriem que aqueix exèrcit d'improvitzades furies dedicués les seves hores i les seves aptituds a les infernals manipulacions de la guerra, sempre que's tractés de dones lletges, defectuoses de còs i d'ànima; però només que entre les quaranta mil voluntaries n'hi hagi una de bonica, una de físic escaient o de cor d'àngel, ja ho trobem inconcebible.

El marc dels hospitals de sang i de les ambulancies de la Creu-Roja, enquadra admirablement la visió de la dona heròica i piadosa que's sacrifica per l'amor a l'humanitat i per la patria. Una xicota guapa, al capsal del llit d'un ferit, guanya en hermosura i en feminitat; una xicota guapa remenant dinamita i eines de fer mal, pert la meitat dels seus encants.

Voleu saber quan està més centrada, una dona, sens deixar d'ésser heròica? Pregunteu-ho als ferits francesos que'n reben tota la gràcia consoladora. Cedim la paraula a un d'ells que ha tingut a bé donar-nos copia de un sentit document endreçat a una noia francesa.

Heuse'l aquí:

«Senyoreta: El primer de juny darrer en una bonica estació abans de Bordeaux, arribava de lluny, de molt lluny, un convoi de ferits.

Va parar-se qualques minuts. Generalment, senyoreta els minuts són per als ferits, hores d'horrorsos sofriments Allí no's va sentir ni un sol gemec. Vostè i les seves amigues feren oblidar les ferides. A tot arreu, en efecte, a totes les portelles hi havia cares rosades, ulls plens de gràcia, portant consol i reconfort. Quin record més agradable i quin agraiment vos en devem!

Aquest record està encara ferm en el nostre cor, el present fou massa delicat per a que pogués endur-se'l el vent, com passà per desgràcia amb les fulles de les flors per vostès ofertes.

Com les estimem aquestes flors de França i quin bàlsem meravellós són per les nostres ferides i les nostres penes.

Sí, franceseta, eren ben nostres les vostres flors: el blau de Thlaspi, el clavell blanc de perfum de pebre i la rosa sempre hermosa, ardent i orgullosa. No eren els nostres colors estimats? La nostra bandera gloriosa que col·locada orgullosament a la portella de nostre vagó, anunciava la gran victòria de Carency?

Oh sí, bella patriota! Doneu flors, doneu flors, als ferits! Després dels jorns de lluita i de sofriments, són un reconfortant moral d'una dolcesa infinita; són pel nostre cor, lo que és un raig de sol en clar matí d'abril.

Un poeta digué: «Les dones i les flors són germanes eternes». Mai podria donar-se'n millor prova. Jo vos confonc, gentil donadora, vos i les vostres flors en una germana eterna. Jo vos confonc, en un somni immens: vos sou la França que vetlla per nosaltres, ens guia i ens encoratja; vostres flors són la nostra bandera, que ens crida i se'ns emporta envers l'enemic.

Oh sí, doneu flors! Doneu flors als ferits! La flor és per nosaltres, la confiança en la victòria i la confiança és, pel nostre cor, lo que la brisa és per la nau.

Quan la brisa mor, la mar s'encalma, la vela cau, la nau s'atura, està perduda; sense la confiança, el soldat no es més que un còs sense ànima, és l'agonia, la trista fi.

Oh! Doneu, doneu sempre flors als ferits i vos tindreu també vostra part, una gran part, en el triomf final.

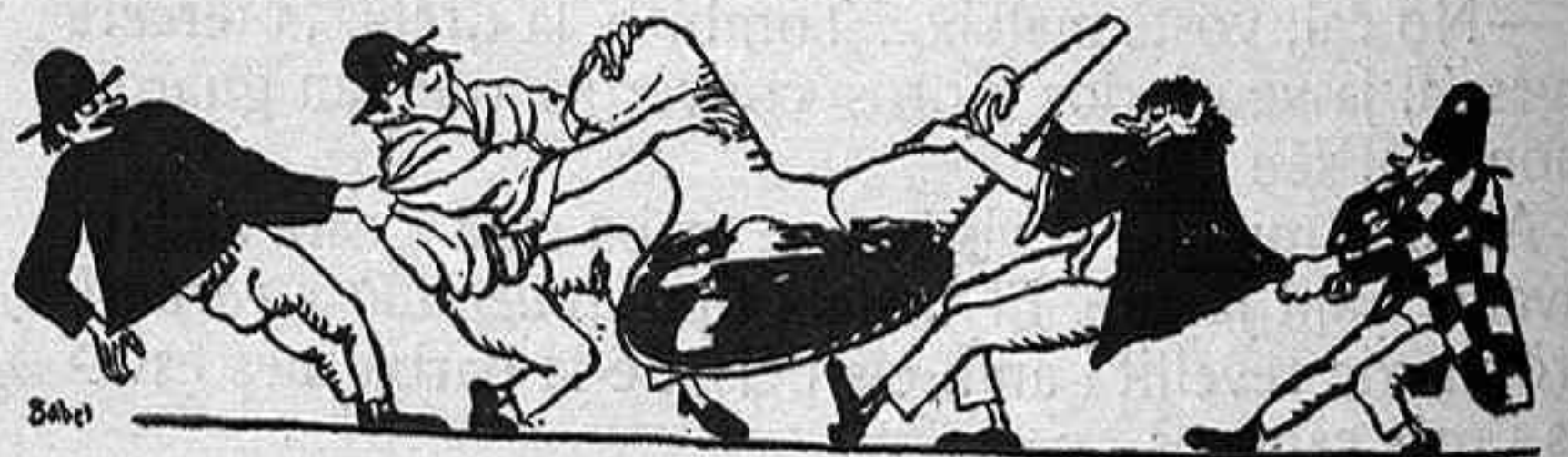
Mercès, senyoreta, accepti en canvi de les flors un bes d'un soldat.

R. F.

P. S.—Les vostres flors m'han portat sòrt. Estic en un hospital excel·lent i passo una agradable convalescència.»

Quines dones serveixen millor a la patria?... les franceses que escampen rialles i flors an els ferits?... les angleses que fabriquen explosius per a eternitzar la guerra? Certament un soldat és l'únic que podria contestar-nos. I la contesta dependria, de segur, de si es trobava a la trinxera o en un llit de l'hospital.

XARAU

MÉS COR QUE ELS NEUTRALS

La fera més fera. — Senyors, aqueixa espantosa lluita entre homes és hora de que acabi.

Això ja és altra cosa, senyora Xirgu. Veul! Ara'ns ha agradat molt més que quan representa, molt curiosament per cert, les *ñoñerías* abombonades i retòriques dels *escritorzuelos* de Madrid. Això ja és altra cosa. Aquesta interpretació de la *Dona Nua* val totes les pessetes. Per aquí, per aquí és per on deu orientar els seus passos. Deixi's de *camelar* als autors madrilenys i representi sempre les obres que s'avinguin a son temperament artístic sien estrangeres o castelleses... o catalanes. Perque aquell primer acte català de *Maria Rosa* ja veu que li agraiem molt. Se'n recorda? Fóren unes ovacions sinceres, unànims. Jo no sé quina escalfor patriòtica i al ensemps sentimental s'havia estès per la sala plena de gom a gom. Era, creu vostè, que un públic oblidatís rectificava sa conducta? Era, pel contrari, creu vostè, la rectificació de una artista? Pot-ser ben bé cap de les dues coses però una mica de totes dues...

Bah! Bah! No'ns hi capfiquem; som humoristes i els humoristes quan som al ball, ballem menys, però més bojament que tot-hom.

Aquesta petita digressió tota plena de filosofia no ha sigut més que un recurs per a trencar el diàleg entaulat amb la senyora Xirgu. Ara, els llegidors perdonin i escoltin que ara va per a ells.

No volem contar-los que va molt endavant l'organització del Teatre de Naturalesa, de Sabadell. Això se sab a tot Catalunya, mercès a la activitat i profusió amb que se dú a terme la propaganda. Ja en tot lo que a això se refereix s'hi nota la mà trencada que hi té l'Alarma, l'home més trempat de Catalunya. (Amb això volem dir que és pot-ser el més treballador).

Tant mateix sembla que la representació de Sabadell serà festaça grossa. No'n volgueu més d'aconteixements d'una sola vegada! Quasi estrena de *Terra Baixa*—en Guimerà l'ha reformada *ad hoc*—(això de *ad hoc* ens ho ha ensenyat en Pich), decorat sorprenent d'en Moragas i Alarma, i, per si tot això era poc, interpretació del eminentíssim Enric Borràs que farà pobret! tot lo que pugui per a sortir bé de la seva tasca. No n'han sentit a parlar d'en Borràs? Diuen que ho fa molt bé. I ho diuen per tot el món. Veiam, veiam!

Ah! Hi haurà sombra *tota* la tarde a *tota* la platea. Aixís serà una funció feta amb bona sombra.

En punt a organització no s'hi plany res. Se treballa molt i molt bé. Ja tot-hom se'n recorda de La Garriga i li sembla prou garantia. Mes val a dir que ara les coses se duràn millor a terme. Fins sembla que'ns asseguraran el bon temps. Tot és que l'Alarma s'ho proposi.

I ara, per a arrodonir periodísticament aquesta crònica serà qüestió de acomiatar a la companyia Xirgu, que ahir, amb *La mujer desnuda* i primer acte de *Maria Rosa* degué donar sa funció de despedida.

Ho farem ben catalanament donant a la gentil Marguerida—ara ja li podem dir sense por Marguerida—i sa companyia, una bona estreta de mans.

A reveure!

FARFA

Decididament aquesta calor allunya de la nostra ploma totes les probabilitats de trobar tema per a aquestes humils cròniques.

Si en lloc de ésser cronistes de sport, fossim cronistes de teatres o de la *bona* societat sempre tindriem a mà aquell rebregat recurs de l'amic qui parla de coses o bé encarariem dos ésser imaginaris i els fariem dialogar quatre, cinc, sis o més articles seguits fins que'ls llegidors se'n atipessin.

Però la literatura, si bé no està renyida amb els esports, quan menys n'està bastant apartada.

O sinó que ho diguin aquests llibres de la biblioteca deportiva que van sortint periòdicament empesos per una mà editorial molt aprofitada, tan aprofitada, que fins ha col·locat un grapat de planes anunciadores dins dels mateixos que són una delícia.

Aixís un se troba en que després de gastar-se dues pessetes amb un tomet enquadrant, ha de ficar els nassos entre els anuncis que és lo primer que's troba.

Doncs bé, deiem que la literatura encara no ha trobat (al menys a casa nostra) un deportiu que la conresi. O al revés, encara no s'ha trobat un literat que armonitzi la cultura física amb les belles lletres.

I això és un mal que hem de lamentar tots, perque figureu-se quin enlairament no agafaria el foot-ball si per exemple d'entre els jogadors que ara passen de l'un Club a l'altre ne sorgís un escriptor a lo Guimerà, cantant amb estrofes èpiques les lluites del *noble juego* de la *cóssa*. O bé que'ns diguessin que en Maragall, poso per cas, havia sigut en la seva joventut campió de rem o de natació, veritablement per la seva afició a cantar el mar quasi bé ens ho creuríem.

Sobre tot el mar, quantes estrofes no sugereix a un esperit romàntic encara que sigui *surcado* amb una iola a quatre remos i timoner! Recordem-nos d'aquells versos del gran Maragall:

*El vent se desferma
i tot el mar canta...
mar blava, mar verda, mar escumejanta.*

Però ja hem dit que la poesia no s'ha amistançat encara amb el sport, i haurem d'esperar més endavant a que això succeeixi. Mentrestant llegirem les vulgars proses dels mestres gasetillers de sport, que en els diaris de *mayor circulación* se'ns serveixen diàriament...

Alabat siga Corpus!

Ara parlem un xic de lo que passà diumenge en la nostra comtal ciutat.

Al camp del *Barcelona*, com sempre el més concorregut, s'hi barallaren els segons equips d'aquest Club i de l'*Espanol* empatant a tres *goal*. El partit fou ben interessant.

Al Club de natació *Barcelona* s'hi verificà una cursa de 60 metres per a neòfits que guanyà en Masriera.

El *R. C. Marítim* feu la, no sabem quanta, prova de la Copa Comitè per a iats serie Hispania que guanyà el *Dragonera*, patronejat per en *Juanitu Camps*.

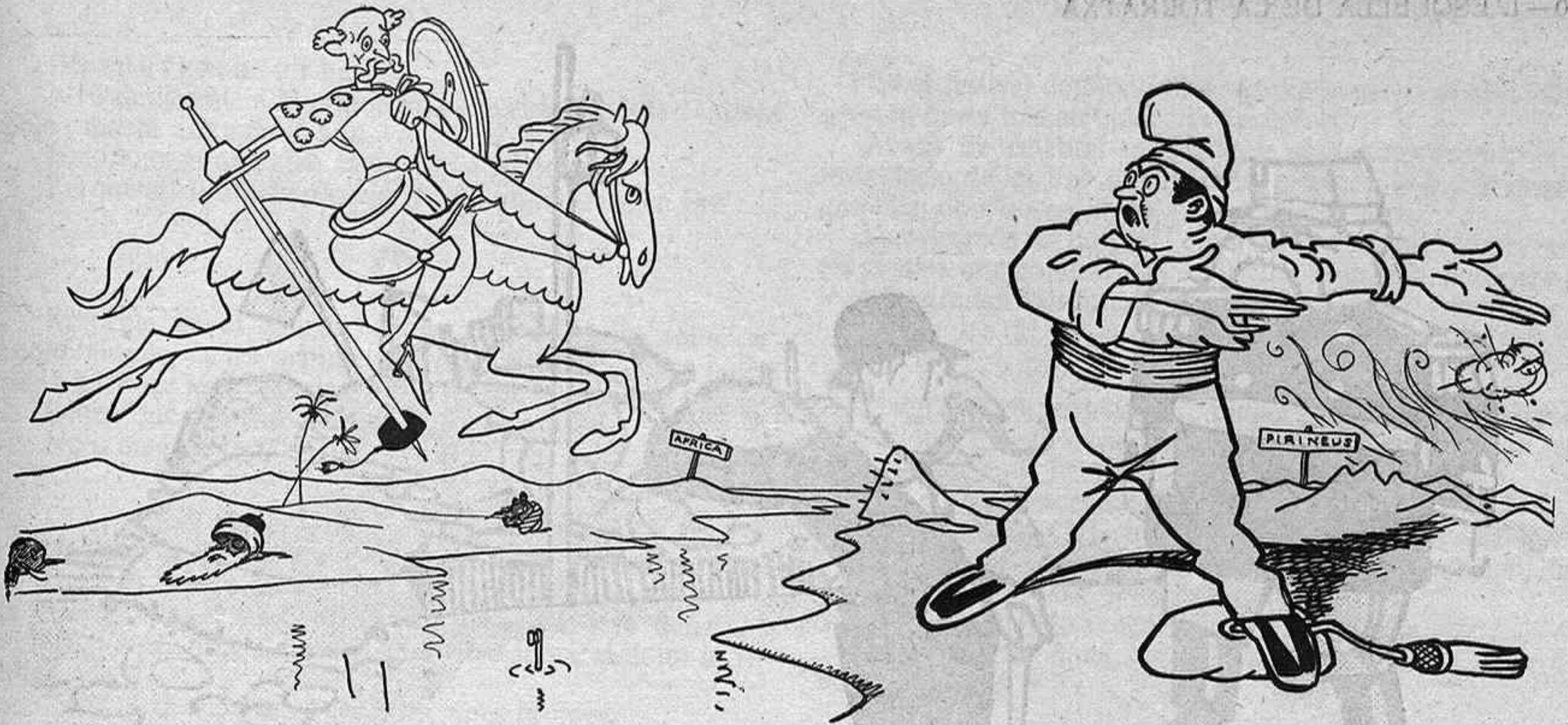
I finalment el *Sport Ciclista Català* feu una excursió a càl *Anguilero* que, Déu n'hi dó, amb el sol que feia!

Lo dit, no hi ha tema. I com que no hi ha tema, no hi ha crònica.

Pleguem!

HIP

AL PATRÓ D'ESPANYA

—Apa, gloriós Sant Jaume!
Corri, home, què fa parat?
No va exterminar els moros?...
—Sí, però encara n'han quedat.

¡Edificant!

Ja ho deuen saber tot allò, oi? No hi fa res. Els en farem cinc cèntims. Sembla que hi hagué un escàndol, dispar, fugides, per mor d'haver-se trobat a punt de flagrant delictes d'adulteri a una senyora.

Ja està. No'ls hi sembla que la notícia està dada amb tota discreció i amb tot respecte? Amb aquell respecte que mereixen l'aspecte privat del assumpte, la correcció i educació dels llegidors i fins la propia dignitat del periodisme?

No creuen que aquesta és la manera única de fer-se ressò de noves com aquesta?

Sí? Ai, que van errats de comptes!

Hí ha hagut un diari que passant per sobre d'aqueixes consideracions, que vulnerant el sagrat respecte a la

vida privada, ha narrat el succés amb pèls i senyals i donant els noms de les persones que intervingueren. I saben quin ha sigut aquest diari? *La Vanguardia!* Sí, senyors, *La Vanguardia!*

Si ho hagués fet un setmanari satíric, algun diari avençat, la gent de bé els hauria qualificat de *libelo*. Però, encara hi han classes, afortunadament. En un setmanari satíric se té un altra idea més noble, més enlairada, més generosa de la dignitat periodística i un altre més profund respecte al sagrat de la vida privada.

...No obstant, *La Vanguardia*, que tant descaradament ha tirat al mig del carrer el nom d'una familia, continúa essent el diari de les *idem*.

Que no se'n desfacin!

L'enamorat tímid.—I quina pantorrilla!
El goç filòsof.—(Amb poc s'acontenten, els homes!)

EL DOCTOR MESA

—Amic Joffre, mai que li faltin materies asfixiants, pot venir-ne a cercar a les nostres clavegueres.

Fornarina

La cèlebre Consol, la *Fornarina*, la cantarina rossa, ha mort. Dintre un bagul adornat amb nances d'argent i galons d'or, arrocegada per vuit cavalls en cotxe a la gran frederica, l'han portada a podrir. Què s'hi farà? *Sic transit gloria mundi*.

Ella va riure's dels vells que en les primeres rengleres de llotges l'admiraven.

Que la cata-pun, que la cata-pun!

Sí, sí, que la cata-pun, senyoreta Consol.

Un grat record ens has deixat, un grat record i una escola en la qual, desgraciadament, no hi ha deixebles. En la memoria de tots nosaltres seràs sempre un exemple a imitar; tingueres l'art de dir les coses per fortes, per verinoses, per reliscoses que fossin, sense ferir vanitat, pudor, autoritat... Això no pots figurar-te el preu que té en un cenacle d'humoristes.

Del míting del «Soriano».

El delegat del governador, senyor Coll, al sentir que en Lerroux deia que «Espanya havia de declarar-se a favor dels aliats», va fer un bót com un esquirol.

I no sabent quin partit pendre (?) sortí a consultar-ho amb el quefe senyor Riquelme.

Aquest va pensar... què faràs cabàs?... i se'n anà decidit al escenari a fer suspendre el míting.

Mentrestant, com que en aquestes gestions policiaques van transcórrer alguns minuts, en Lerroux vinga descapdellar totes les coses fortes que tenia al pap.

Quan l'acte fou sospès, l'orador radical ja havia dit tot lo

que tenia de dir, cosa que no hauria pogut fer si el delegat arriba a ésser el propi senyor Riquelme.

Per tot lo qual felicitem al senyor Andrade; d'això se'n diu tenir *pupila*, i això és començar a saber governar.

Tot-hom està conforme en considerar la festa de Montjuic indigna de Barcelona i de l'importancia de l'Exposició projectada. Ni una elemental organització, ni una iniciativa veritablement original, ni un truc sorollós, ni un número serio amb una mica de transcendencia.

Lo més gros que hi va haver fou en Montero, fent d'arrenca-caixals i recitant ripis...

L'única cosa esplèndida de debò va ésser l'àpet oficial a la «Font del Gat», on les autoritats i els que remenen les cireres d'això de l'Exposició vessaren molt xampany, pagant els altres.

Per damunt de Montjuic s'alçava majestuós l'espectre d'en Rius i Taulet.

I l'espectre somreia irònicament.

Un metge rural ha engegat uns quants trets de revólver al alcalde d'un poble.

El motiu de l'indignació del galeno, és que l'Ajuntament li devia un mes de serveis prestats.

Si els farmacèutics d'aquí, que fa anys que no cobren, s'ho prenien tan a la valenta... pobre alcalde de Barcelona!

L'astròleg barceloní don Salvador Raurich, no vol creure que les pluges que menudegen d'un temps ençà siguin conseqüència de la guerra.

Nosaltres tampoc ho creiem.

Les pluges no tenen res que veure amb la guerra.

Ara, la pedregada que'ns caurà al damunt... això ja és altra cosa.

Bé, vaia! Hem de dir-ho.
Això de la festa a Montjuic no'ns acabà d'agradar. Massa
pols i massa desorganització.
Naturalment que això és un cop a la vida.
Perque ail l'altra Exposició ja no l'organitzarà en Pic.

Respecte an el afer de la zona neutral, de les solucions
econòmiques, de les aspiracions de Catalunya, de les mides
per a fer front al actual estat de coses, poc de nou se sab.
Diuen que diuen que diuen que en Dato...
No'n creguin res!

Ha mort la *Fornarina!*
Damunt la seva tomba totes les flors oloroses. Perque en
la seva gracia, el món revivia. Perque en la seva bellesa, la
vida s'immortalitzava. Perque en la seva mort, el dolor s'eter-
nitza...

Però, al costat d'aquestes flors, unes espines.
En Castellví a *El Liberal* i en Marsillach, en carta particu-
lar, felicitaven a l'artista pel bon èxit de l'operació soferta,
quan ella ja era mortal
Quina oportunitat!

La companyia de la Xirgu va ésser despedida en català.
Veiam com la rebrem la pròxima vegada!

En el festival de Montjuic podia no haver-hi organització,
però hi havia tres ambulancies sanitaris.

Abans de celebrar-se la festa, la gent, que s'enterà de la
instal·lació de les tres ambulancies, mercès a la indispensable
gasetilla, no s'ho explicava. No ho comprenien.

Una vegada a lloc, el diumenge, després d'atravessar
els camins que conduïen a l'esplanada de la festa, començaren
a no creure tan estranya la previsió de les ambulancies.

***

Malgrat això, sortosament ningú prengué mal. Sols una
bona dòna, badant davant d'una ambulancia, caigué i es ferí,
però, per fortuna, lleument.

Fou curada desseguida a una ambulancia.

El quefe de la G. U. ho comunicà tot seguit al alcalde.

I en Pic, al veure que l'ambulancia s'havia estrenat, deia
tot radiant:

—Ho veuen? Ho veuen?

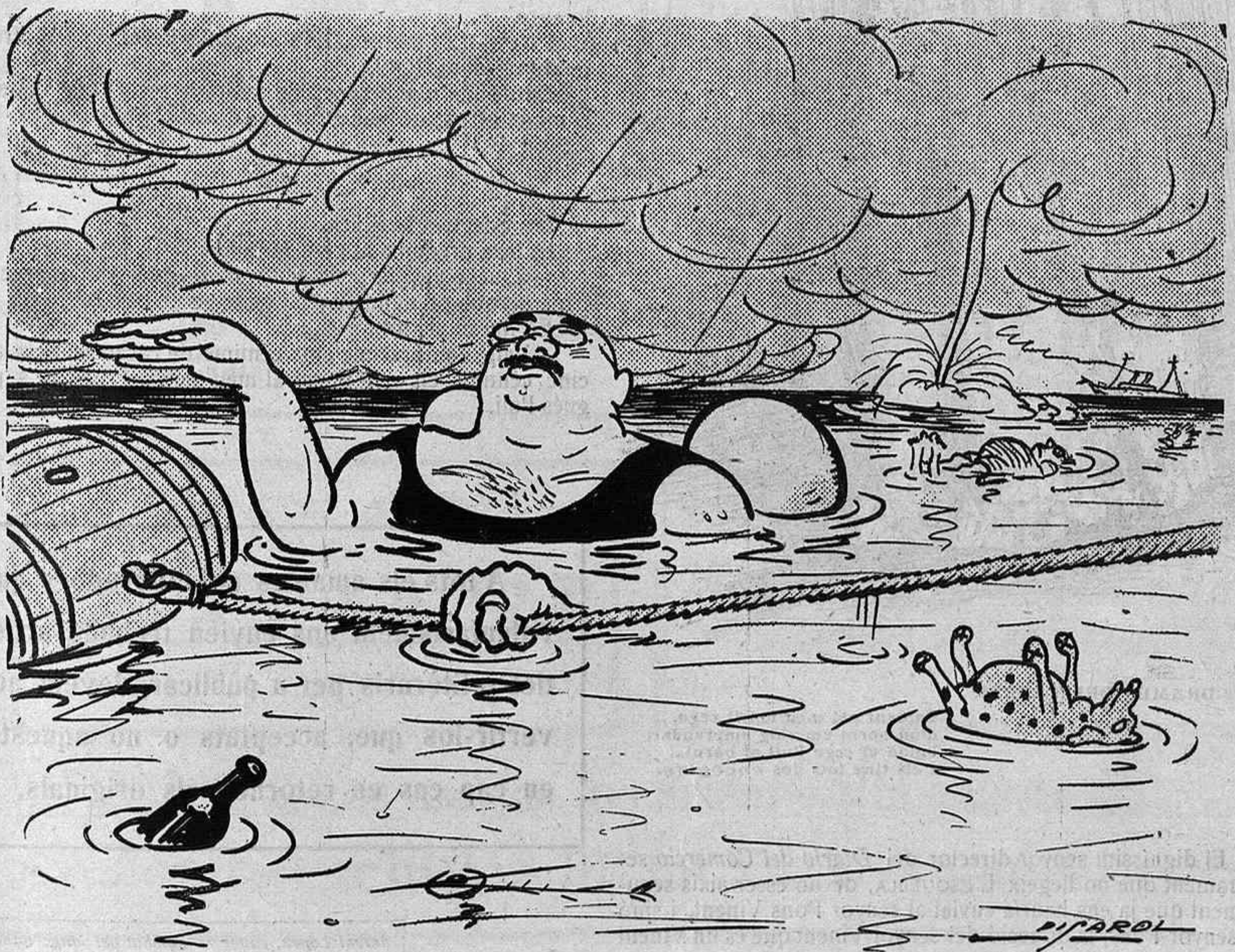
Aquella pobre dòna, no presentant-se al alcalde, va perdre
una gratificació.

Es hoste de Barcelona, des de fa uns dies, la gran ballari-
na Napierkowska.

No ha vingut a fruit les delícies de la neutralitat (que
s'empipi en Dato!) sinó a treballar una pel·lícula.

¿I per què no, al ensemps, en un teatre?

¿Què fan els empresaris?

POR DE PLUJA

—U!, quins núbols!... A veure si encara em mullaré abans d'arribar a casa...

DRAMES DEL CARRER

—Captant pel meu marit cego,
d'un borni em vaig emprendre;
buidà el cego l'ull al borni...
i els tinc tots dos encogats.

El digníssim senyor director del *Diario del Comercio* segurament que no llegeix L'ESQUELLA, de no ésser aixís segurament que ja ens hauria enviat al senyor Pons Vinent, i sinó al senyor Pons, la direcció del senyor Vinent que és un Vinent que no ve a pagar.

Don Simeón, vegi qui té a casa. El Pons l'enredarà; és un fulano que té per màxima: *cobra y no pagues que somos mortales* i sobre tot si és possible faci'l venir, si lligat millor,

perque sinó cobrem en diners cobrarem en dinades o amb bofetades. Tot consola.

NOTES DE CASA:

Del President de la Junta P. de Protecció a l'Infancia, rebèrem, en son dia, una invitació per a visitar el «Grupo Benéfico» del carrer de Wad-Ras.

Agraim al senyor Andrade la fina atenció.

Respecte al festival dramàtic de «Teatre de Naturalesa» que's celebrarà el dia 1 a Sabadell, se'ns han assegurat alguns extrems que cal remarcar degudament, puix tenen el valor dels 10 manaments.

1.er—De Sabadell al bosc de cân Feu no hi ha més enllà de 10 minuts

2.^{on}—Ni a la platea ni a l'entrada general hi tocarà mai el sol perque, degut a l'espessor dels arbres, l'ombra hi és eterna.

3.er—L'escenari natural és una vegada i mitja més ample que'l del «Liceo.»

4.^{rt}—La Banda municipal amenitzarà la festa.

5.^{nt}—El servei del bar anirà a càrreg de l'acreditada confiteria «La Azucarera».

6.^{xt}—L'obra *Terra Baixa* ha sigut arranjada per l'autor amb noves escenes i de modo que s'hi pugui moure la nombrosa comparsaria.

7.^é—En Guimerà assistirà a la representació.

8.^é—El protagonista serà l'Enric Borràs.

9.^é—El portentós Alarma es cuidarà de lo artístic... i de lo altre.

I 10.^é—Les masses seràn mogudes baix l'experta direcció de don Claudi Rigol.

En resum: que l'espectacle valdrà la pena i que s'hi estarà còmode i fresquet com a càl sogre.

Les criatures terribles.

La tieta pregunta al petit Miranius:

—¿Què'n vas fer dels deu cèntims que't va donar el teu papa perque prenguessis l'oli de fetge de bacallà?

En Miranius, tot formal:

—Vaig comprar-me cinc cèntims de cacauets, i els altres cinc cèntims els vaig donar al meu germà... perque's prenguéss l'oli.

A tots els amables col·laboradors que voluntariament ens envien treballs artístics o literaris per a publicar, devem advertir-los que, acceptats o no aquests, en cap cas es retornen els originals.

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NUEVA DE EXTRAORDINARIO ÉXITO

KULTUR

Album de caricaturas

Texto español y francés

UNA peseta

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA, I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

PREMI FASTENRATH 1915

EDICIONS POPULARS

SANTIAGO RUSIÑOL

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

Un tomo 8.º: UNA peseta

Edició en paper de fil: 6 pessetes

XARAU

GLOSARI

UNA peseta

LES CENT MILLORS POESIES
DE LA LLENGUA CATALANA

Triades per E. MOLINÉ I BRASÉS

Un tomo

UNA peseta

COLECCIÓN DIAMANTE
Tomo 120 :: Pesetas 0'50

Los amigos, los amantes y la muerte por GABRIEL MIRÓ

Próximamente: Tomo 121 HOJAS DE LA VIDA, por SANTIAGO RUSIÑOL

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

L'EXPOSICIÓ FUTURA

—I aon el faràn aqueix gran certàmen de la pau?
—A sota mateix d'allà on hi ha tants canons.